

Makroegyensúly és alkalmazkodás

Dr. Mellár Tamás
egyetemi tanár

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A probléma felmerülése (1)

- Az újklasszikus közgazdaságtan térnyerése
 - A keynesi makroökonómia háttérbe szorulása
 - A piac és az egyensúlyi szemléletmód diadala
 - Gazdasági válságok pedig nincsenek, legfeljebb kisebb-nagyobb sokkok
- A probléma történeti felmerülése
 - A keynesi makroökonómia mikromegalapozásának hiánya
 - Kísérletek a nem egyensúlyi mikroökonómia kimunkálására, **disequilibrium elmélet** (Benassy, Clower, Malinvaud)
 - **Neoklasszikus szintézis** (Hicks, Samuelson): a neoklasszikus egyensúlyi mikroökonómia és a keynesi nem egyensúlyi makroökonómia békés egymás mellett élése (területi felosztás)

A probléma felmerülése (2)

- „A régi neoklasszikus szintézis, amely a keynesi elméletet egy merev bérek melletti általános egyensúlyi modellé fokozta le, intellektuális csalás volt. Ez a csalás évtizedekre megghiúsította a gazdasági rendszer instabilitásának vizsgálatát.” (A. Leijonhufvud)
- **Új neoklasszikus szintézis (Goodfriend, Woodford):**
 - az újklasszikus egyensúlyi, piactisztító, hosszú távú árak
 - és az újkeynesi merev, rövid távú árak összebékítése (időbeli felosztás). Ez ma a mainstream felfogás is egyben.

Az újklasszikus makroökonómia fő jellemzői

- A mikromegalapozás igénye
 - Optimalizáló gazdasági szereplők
 - Rugalmas árak és bérek
 - Racionális várakozások
- Reál üzleti ciklusok modellje, RBC
 - A szereplők racionális döntései alapján meghatározódik a steady state pálya
 - Csak a reálsokkok térítik le a gazdaságot a steady state pályáról
 - A monetáris és a fiskális politika hatástalan, mert rugalmas árak és bérek, illetve ricardoi háztartások vannak
- DSGE modellek
 - A monetáris és fiskális politika hatásos, mert a bérek és az árak ragadósak, illetve vannak nem ricardoi háztartások is, valamint különféle súrlódások

A steady state pálya problémái (1)

- Az RBC modell statikus, valódi dinamikus vizsgálatot nem enged meg
 - A modell eredménye: egyensúlyi értékek a különböző változókra
 - Az optimális pont kiterjesztése pályává (technikai fejlődés)
 - Impulzus-hatás vizsgálat: a véletlen sokkok miként térítik el a tényleges értékeket az egyensúlyiaktól
- Hodrick-Presscott filterezés
 - Az egyensúlyi (vagy potenciális kibocsátási) pálya mint egy trend
 - A pálya alakját a tényértékek határozzák meg és befolyásolják
 - Jelentős eltérések nem lesznek: a pozitív és negatív eltérések nagyjából kiegyenlítődnek
- A HP-filterezés alkalmazásának problémái
 - A trendfordulók befolyásoló szerepe (1. ábra)
 - A múlt folyamatosan változik az újabb tények birtokában
 - Az így számított output-gap valójában mit mutat? Nem a potenciális vagy az egyensúlyi értéktől való eltérést!!!

Output-gap számítások HP-filterezéssel

A steady state pálya problémái (2)

- A termelési függvény alapján számított egyensúlyi pálya
 - A klasszikus termelési függvény gondjai
 - A termelés a tőke és munka mennyiségétől, kihasználtsági szintjüktől és a hatékonyságuktól függ
 - A potenciális vagy egyensúlyi pályához ezek átlagos, normál értékeire van szükség, de azok nem állnak rendelkezésre
- A gyakran használt termelési függvény konkrét alakja:

$$Y_t^{pot} = A_t^{trend} K_t^\alpha \left[L_t^{trend} (1 - NAIRU / 100) \right]^{1-\alpha}$$

- Itt két helyen is bejön a trend: a technológiánál és a foglalkoztatásnál
- Valamint a NAIRU-nál
- Ebből következően a problémák is ugyanazok, mint a HP-filternél

A steady state pálya problémái (3)

„A NAIRU posztulátum nem egyéb mint a Say törvény újbóli beiktatása a makroökonómiába. Azért, mert azt állítja, hogy minden eltérés az egyensúlyi munkanélküliségi szinttől a béralkalmazkodás hiányának a következménye.” (Leijonhufvud [2006])

Az alkalmazkodási mechanizmus problémái (1)

- A mikromegalapozás gondjai (Weintraub, Rotemberg, Janssen)
 - A reprezentatív gazdasági szereplő feltételezésének abszurdítása (Kirman, Geweke, Hartley)
 - „Ők [az újklasszikusok - MT] azt a makroökonómiát akarják létrehozni, amely egy olyan modelltől származik, amelyben az egyetlen, halhatatlan fogyasztó-munkavállaló-tulajdonos maximalizálja a tökéletesen viselkedő hasznossági függvényét végtelen időhorizontra tökéletes előrejelzés, vagy racionális várakozások mellett, olyan intézményi és technológia környezetben, amely az általános árelfogadó magatartást favorizálja.” (Solow [2008] 243. old)
 - A racionalitás és optimalizálás túlzottan erős feltétele (Simon, Kahneman-Tversky)
 - A racionális várakozások feltételezésének irrelevanciája (Hayek, Világi)

Az alkalmazkodási mechanizmus problémái (2)

- Az adatokhoz illeszkedés kérdése
 - Nem tényleges illeszkedés, hanem a modelltől számított egyensúlytól való eltérés és a tényleges HP-filterezett értékek összehasonlítása
 - Súrlódások beiktatása a jobb illeszkedés érdekében (Chari-Kehoe-McGratten)
 - Ezzel a modell már biztosan nem marad strukturális - Lucas-kritika
- Az újkeynesi és az újklasszikus elvek összeegyeztethetlensége
 - Az újkeynesi árazás alapvetően monopol-oligopol árazás, nem tökéletes áralkalmazkodás, némi súrlódással
 - Nem kielégítő a Calvo árazás valamint Taylor és Fisher merevségre vonatkozó magyarázata (csak merevséget magyaráznak!!)
 - Az oligopolista árazás nem egyeztethető össze az újklasszikus optimalizáló magatartással (ott ugyanis az árak adottak)

Az alkalmazkodási mechanizmus problémái (3)

- Mennyiségi és áralkalmazkodás
 - A tankönyvek mechanikus szétválasztása rövid és hosszú távú alkalmazkodásra
 - Rövid távon mennyiségi alkalmazkodás - de meddig? Ezt mi határozza meg? Az ár- és béralkalmazkodás időigénye?
 - Vagy az egyensúlyi értékeiktől való eltérések? De ezek az egyensúlyi értékek nem határozhatóak meg egzaktul, lásd pl a természetes munkanélküliségi ráta értékét
- Empirikus megfigyelések (Kawasaki, Bhaskar)
 - A mennyiségi alkalmazkodás sokkal gyakoribb, mint az áralkalmazkodás, normál és konjunktúrális időszakban egyaránt
 - Az áralkalmazkodásnál nem figyelhető meg az asszimmetria, nevezetesen, hogy lefelé merevek, különösen válságban nem

Alternatív közelítési lehetőségek

- A mikromegalapozás átértelmezése
 - Az optimalizáló, reprezentatív szereplő ejtése
 - Valódi struktúrális kapcsolatok és viszonyok modellezése
 - Ágens alapú modellezés (Tesfatsion-Judd): sok szereplő, nem homogének és van közöttük interakció
- A makroegyensúly fogalmának pontosítása
 - A részegyensúlytalanságok nyugalmi helyzete (Aoki-Yoshikawa), például: $(S-I)+(T-G)+(IMP-EXP) = 0$ egyensúlyi feltétel
 - Több paraméterrel jellemezhető állapot (készletszint, kapacitáskihasználás, munkanélküliség, hiányok, stb., Kornai)
- Az általános dinamikai közelítésmód igénye (Keen)
 - Post-walrasi makroökonómia kimunkálása (Colander)
 - Nem stabil állapotok egymásutánisága (folyosó-stabilitás, Leijonhufvud)
 - Tájékozódás a káoszelmélet felé (Gleick)

Köszönöm a figyelmet!

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

